

מפתח הפרנסה

הדרך להיות עשיר
(בממון ובנפש)
הנלמדת מאברהם אבינו

בתוספת באור נפלא
בכבוד שרה אצל אברהם אבינו

יוצא לאור בסע"ד
על ידי
יהודה טאוב
חשון תש"פ
(תהיה שנת פרנסה)

לפרטים והערות
gmail.com@8436092

055-678-56-47

ניתן לשמוע שיעורים
בנושא הבית היהודי
מהמחבר
בקול הלשון
במספר: 03-6171111
ואח"כ בלחיצה איטית 1-4-1-5-44.

יוצא לאור ע"י
תורה / דיבור
לחיזוק קנין אישי בתורה

03-8009090 a038009090@gmail.com

עימוד: קסירר 054-8492943

תוכן הענינים

- א "כי היא מקור הברכה" . פרק א.
- ב ולאברם הטיב בעבורה . פרק ב.
- ג הברכה בזכות האשה . פרק ג.

א. ניתן להשיג אצלנו חוברות רבות בנושא הבית היהודי

- קונטרס **סיבת הנישואין** - מה מטרת הנישואין, מתאים מאוד למאורסים.
- הבית היהודי - **בית הספר לאהבת ה'** - כיצד קונים בבית את כל המעלות בעבודת ה'.
- הבית היהודי **בתורת רשב"י** - דמיון הבית היהודי לקב"ה וכנס"י וההשפעה על זה.
- הבית היהודי **כבית מקדש** - קדושת הבית הנלמדת מהמשכן והמקדש.
- הקול החמישי - **חשיבות ההודיה בחתונה**, עם ברכת המזון ושבע ברכות מבואר, נפלא כמזכרת לשבת שבע ברכות וכד'.
- הקול החמישי - **באור של הודיה לשבע ברכות** הנישואין, באור מתוק לכל ברכה.
- רעים אהובים - **סיפורים מבתיהם של גדולי ישראל** על שלום בית.
- כיצד **מנקים לפסח בשמחה ובקלות** - רעיונות של שמחה לנקיונות לפסח.
- שערי **ט"ו באב** - מעלת היום, וביאור מעלת השידוכין שנעשו ביום זה.
- ואמונתך **בלילות** - מחשבות של אמונה, **כשהילדים בוכים בלילות**.

ניתן לקבל את החוברות בחינם במייל gmail.com@8436092

או בתשלום 10 ₪ לחוברת בפלאפון: 055-678-56-47

ב. ניתן להשיג אצלנו חוברות רבות בנושא ההודיה לה'

- פנקס ההודיה - פנקס לרישום חסדי ה', כולל מדור יום הולדת, וזכרונות.
- שערי הודיה - מדריך מעשי להרגיש את נועם ההודיה, ולחיים של טוב להודות.
- ההודיה בחודשי השנה - מאמר וסיפור, של הודיה לכל חודשי השנה.
- טוב להודות על מזמור לתודה - באורו מעלתו וסגולתו המיוחדת של מזמור לתודה.
- אוצר ההודיה לבת ישראל ולבת המצווה - עסק הנשים בגן עדן, מעלותיה של בת ישראל, מזמור לתודה עם באורו של הרב אביגדור מילר, שירי הודיה ועוד.
- הקול החמישי - מעלת ההודיה בחתונה כמבואר בנבואת ירמיה לג, יא.
- שירת מרים - קורות חייה של מרים הנביאה - אם השירה בישראל.
- לכו נרננה - מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה.
- פירות הילולים - החסד המופלג של הפירות (ט"ו בשבט).
- חי בתודה - ספרון נפלא של הרב לוגסי שליט"א, על מעלת ההודיה.
- בית ראובן - הזכות והשמחה בקניית בית בארץ ישראל.
- שערי אהבה - מדריך מעשי לבני דורנו לזכות להיכנס לעולמה של אהבת ה'.

ניתן לקבל את החוברות בחינם במייל gmail.com@8436092

או בתשלום 10 ₪ לחוברת בפלאפון: 055-678-56-47

וכן בעמדות לעולם אורך בכל רחבי הארץ

לפרטים בטלמסר: (22) 079-5420539

ההסכמות ניתנו לספרים הקודמים של המחבר

מבית
הפרנסה

HaRav Avigdor Nebenzahl.

הרב אביגדור יחזקאל נבנצל

בס"ד, תאריך: א' ק"ב' שנת אג"ת בלגה
תלמידי ישיבת ע"ק אג"ת

רב בירושלים העתיקה תובב"א
מח"ס ביצחק יקרא
מציון מכלל יופי
שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

יאתי אל המוכרת "שולח בית" המסבירה איך אהבה ואהבה נעלי זרעתי בין את אשתי וזרעתי
שכח את כל הקב"ה לנפשי, וזכרתי מאירי ומעוררי, יצבתי בלב המגבר שליטא לעורר כל בית
ישראל ב"ס, ולזכרה שקדתי, אהרונם שצדקו ש' אהרן שראשו הוא בלוי' מצדו אי זרעתי קמרוי
זרעתי

ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס
ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס
ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס
ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס ב"ס

הסכמת הרב אביגדור נבנצל שליט"א

יקר סהדותא

ראיתי את החוברת "שלום בית" המסבירה איך אהבה ואהבה ושלוש ורעות בין איש לאשתו גורמים שפע טוב של הקב"ה לנכנס"י, והדברים מאירים ומעוררים, יזכה הרב המחבר שליט"א לעורר כל בית ישראל בזה, וזכרה שהקב"ה, למרות שצדוקי א' בגמ' (סנהדרין לט.) אמר עליו שהוא כהן, יחזיר את גרושתו במהרה בימינו.

כעתירת צעיר הלויים

אביגדור נבנצל

הסכמת הרב דב יפה שליט"א, משגיח דישיבת כנסת חזקיהו רכסיים
ההסכמה החשובה של הגאון הרב נבנצל שליט"א אינה צריכה חיזוק ויזכה הרב המחבר הנכבד לעורר רבים לטובה.

דב יפה

הרב יואל שוורץ שליט"א

ראש המכון למנועת איסור אכילת תולעים

מחבר סדרת הספרים - כשרות המזון

רח' סילנס 12 - טל 02-2474221

הוא - ר"מ דבר ירושלים

ירושלים

בס"ה תאריך: 3/7 - חג שבועות

אכילת תולעים

הנני יודי הרב חשבו יהודה טאוב שליט"א
הביא לפני את כתביו בנושא שלום בית והפליא ללקט את דברי רבותינו
הקדושים בענין חשוב זה המקשר את הקב"ה וכנס"י, במעשה החסד ואהבה
שבין איש לאשתו, על כן ראוי לכל איש מישראל ללמוד את המקורות שבלקט
היקר הזה, ויוסיף להוסיף לקח, ללמד את חובת כל אדם מישראל.
הודיעו שלום
ואהבה
בביתך
ביום הזה

הסכמת הרב יואל שוורץ שליט"א

מכתב ברכה

הנה ידידי הרב החשוב יהודה טאוב שליט"א

הביא לפני את כתביו בנושא שלום בית והפליא ללקט את דברי רבותינו
הקדושים בענין חשוב זה המקשר את הקב"ה וכנס"י, במעשה החסד ואהבה
שבין איש לאשתו, על כן ראוי לכל איש מישראל ללמוד את המקורות שבלקט
היקר הזה, ויוסיף להוסיף לקח, ללמד את חובת כל אדם מישראל.

המברכו בכל לב

יואל שוורץ

ר"מ בישיבת דבר ירושלים

הסכמת הרב אהרן זכאי שליט"א

**מוסדות
אור יום טוב**
 ישיבת אור יום טוב ידד הלוי ז"ל
 ביישוב הרב אהרן זכאי שליט"א
 רחוב נשר החיים 10,
 ת.ד. 6054, ירושלים.
 טל: 02-5389503
 פקס: 02-5374658

INSTITUTIONS
OR YOM TOV
 in memory of Hagao'n
 Yom-Tov Yehid Halevi ztvl.

Headed by HARAV
 AHARON ZAKAI Shlitia

10, Gesher Ha'Haim St.
 P.O.B 6054, Jerusalem
 Tel: 02-5389503
 Fax: 02-5374658

כ"ו שבט תשס"ג

אמת ברכה

ראוי ראיתי את הקולטרים, ולוא קי"ת
 הבה להפסיק על צמ ישראלי, וגו' בבית
 ישיבת אור יום טוב, ופנינו על צמון ולוא קי"ת
 שביקשנו בקרקע לשר, ואג, וצבתי דמאנה
 היקר והצלה צבתי וצבתי היקרים
 היתה רדי יהודה שאוב אלפא, עמי טפי
 איוש בתינו אשר רבינו יינו לאה, בין אפס
 גמולם על קני ימיתנו הקדושים, וציק חס
 נחמי, קבתו וקרב לפי, ויהי טיבתי
 גוי מצוי לרבות קורה ולפאציה דקראו
 אמת וברכה וצמא ינון.

ברכה וצמא
 אמת

HaRav Avigdor Nebenzahl .

הרב אביגדור יחזקאל נבנצל

רב בירושלים העתיקה תובב"א
מח"ס ביצחק יקרא
מציון מכלל יופי
שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

ראיתי את הקונטרס "הקול החמישי"
והוא מעלה על נס את חסדי הבורא עמנו,
וכדאי הוא ענין נשגב זה להתבונן בו,

תגדילו תורה ותאדירו. 9 3 >

צעיר הלויים ראיתי את הקונטרס "הקול החמישי" / פ"א יחזקאל
אביגדור נבנצל א"ת נ"ב א"ת ס"ב כ"ב א"ת א"ת, וכ"א פ"א א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת

RABBI YITCHAK SILBERSTEIN
Rabbi of Ramat Elchanan
Bnei Brak

יצחק זילברשטיין
רב שכונת רמת אלחנן
בני ברק

דברי הרב הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א
אינם זקוקים להסכמה
ויש להגדיל תורה ולהאדירה

MOSHE BRANDSDORFER

RABBI OF
HEICHAL HORO'OH
JERUSALEM
3 ZONNENFELD ST, TEL. 972-2-5322775
HOME: 972-2-5370033

משה בראנדסדארפער

אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים
נשיא בתי התורה יחידת הוראה בארץ הקודש
מיסד אגודת מון הקנה כספי יום
מחבר ספרי "היכל הוראה" תשובות והוראות
פניחיק ירושלים תכביא

בס"ד ... יום שני ז' סיון תשע"ח לפ"ק

באתי בברכה לחיבורו של קונטרס "הקול החמישי" המבאר את
גודל מצות ההודיה לה' בשעת שמחת נישואין מאת הרה"ג יהודה
טאוב שליט"א יו"ר ארגון 'קול תודה'.

ידוע שכל שמחת החתן עיקרה הודאה והלל להקב"ה שהוא
מכיר בטוב השם יתברך ושמח ומודה לו.

אשר ע"כ אף ידי תיכון עמם להפיץ חיבורו ברבים לזכות בהן בני
ישראל. והשי"ת יזכה אותו שעוד יזכה ללמוד וללמד ולהרביץ תורה
ברבים מתוך נחת דקדושה ויפוצו מעיינותיו חוצה, ולהרבות כבוד
התורה וכבוד שמים בתוך נחת והרחבת הדעת להגדיל תורה
ולהאדירה אכי"ר.

וע"ז באעה"ה

משה בראנדסדארפער

פרק א. "כי היא מקור הברכה"

א. המקור לברכה - כבוד האשה

אברהם אבינו עמוד האמונה ועמוד החסד, היה מתחילה עני כמובא בחז"ל (רש"י בראשית יג, ג), שלא היה לו לשלם על האכסניה והיה לוהה, והנה פתאום נהפך הגלגל ואברהם נהיה עשיר גדול, ככתוב "וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵהוּ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב" (בבראשית יג, ב). מדוע זכה אברהם אבינו להיות עשיר?

אומרת הגמ' (בבא מציעא נט, א): "אמר רבי חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר ולאברם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו (כבדו את נשותיכם) כי היכי דתתעתרו (תעשירו)".

וכן אמרו בזוהר (ג, נב): "דהא ממונא באתתיה זכי ליה בר נש" (שהרי ממון בזכות אשתו זוכה אדם), ובמדרש (משלי לא): "בטח בה לב בעלה (אז יזכה) ושלל לא יחסר. זו שרה אמנו, שהעשיר אברהם בשבילה. שנאמר (בראשית יב, טז) ולאברם הטיב בעבורה".

ב. לא עוד סגולה

התבונן: ר' חלבו לא בא ללמד עוד סגולה לפרנסה, אלא לימד אותנו עובדה שקיימת תמיד (לעולם), צינור הברכה בבית גם לאדם בעל אמונה עצום ובעל חסד אדיר שבורא עולם מעיד עליו אברהם אוהבי - רק בזכות אשתו.

מלשון ר' חלבו משמע שלא רק כסף אלא כל הברכה מגיעה בזכות האשה. הוסיף ר' חלבו ללמדנו הצינור מביא ברכה רק כאשר מכבדים אותו, ללא כבוד הצינור סתום, לכן צריך זהירות שכן מי שלא ניהר בכבוד אשתו ודאי הפסיד הרבה מהברכה, ומסתבר שמידה טובה מרובה ככל שנרבה לכבד כן ירבה הברכה.

למדנו מכאן ב' דברים:

א. הברכה בבית שרויה רק בזכות האשה.

ב. כדי לזכות בברכה צריך הבעל לכבד את האשה (תנאי א' אינו מספיק).

ג. רמזים

כמה רמזים נותנו רבותינו לדבר:

א. בשיר אשת חיל, ששרים בליל שבת אנו אומרים: "בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר". בזוהר חדש (פרשת חקת פג, ב) אמרו: "כל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה כד"א לא טוב היות האדם לבדו...בלא עושר כד"א "בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר". בזכות שבטח בה בעלה (כבוד) זוכה ששלל לא יחסר" (כדאי להיזכר בזה ששרים בליל שבת).

ב. אשה ר"ת אשר שם הזהב (בראשית ב,יא) ללמדך שע"י האשה אדם יכול לזכות לזהב (בני יששכר דרך פקודין א').

ג. וכן הוא אומר (איוב ל"ז, כ"ב) "מצפון זהב יאתה", מהאשה שנלקחה מהצלע שהוא צפון והיא צפונה בבית - זהב יאתה.

ד. וכן נקראה האשה לחם (ברא' לט, ו) לרמוז, שכל הפרנסה הקרויה ע"ש הלחם מגיעה בזכותה (בניהו בן יהוידע).

ה. אשה היא סוד כנסת ישראל, שכל השפע בעולמות נוצר בשביל להשפיע לכנסת ישראל, כשם שלמעלה הכול יורד בשבילה, כך למטה בעוה"ז הכול יורד בשביל האשה.

ד. שאלות ותמיהות

יש לשאול על גמרא זו מספר שאלות חזקות מאוד:

חלק א: היכן כתוב בפסוק "ולאברם הטיב בעבורה", שהקב"ה נותן לאברהם עושר בגלל שמכבד את אשתו, הרי פשוטו של מקרא הוא, שפרעה נתן לאברם מתנות בגלל שלקח את שרה (מתנת אירוסין, או הכרת הטוב לאחיה שדואג לה)? ועוד היכן מצאנו, שאברהם כיבד את שרה במצרים, שבזה זכה לעושר?

חלק ב: מדוע הברכה מגיע לבית דווקא בזכות האשה, מה עדיפות האשה על האיש? ועוד גם אם הברכה מגיעה בזכות האשה, מדוע צריך לכבד את האשה בשביל לזכות לעושה, עצם זה שיש אשה בבית שיביא ברכה? האם יש עניין דווקא לכבד או גם לאהוב או לתת בעין טובה מספיק? מה נקרא לכבד שבעבור זה זוכים לעושר?

בעז"ה בפרק ב' נענה על השאלות מחלק א', בפרק ג' תשובות על השאלות מחלק ב'.

בספר התורה המשמחת חלק א מובא סיפור נפלא:

במורד רחוב השל"ה שבשכונת שערי חסד עמד במשך כיוכל שנים בית מסחר ליין של האלמנה מרקה שלוטניק ע"ה, בעלה נפטר בד"ל שנותיו, ואשה זו לבד גדלה ופרנסה את משפחתה מחנות זו, שהיתה החדר החיצוני של ביתה, עם השנים הלכה החנות ודעכה, שכן כיום כל חנות לממכר מזון מוכרת יין, מרקה עצמה הלכה והזדקנה ושעות הפתיחה של החנות הלכו ופחתו במקביל, אבל קונה נאמן אחד, נשאר למרקה עד לסגירתה הסופית של החנות ר' שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל, בכל ערב פסח היה מגיע לחנותה מעודד אותה בדברים ובחיוכו הטוב, וקונה 4-5 בקבוקים לליל הסדר, בסוף שנות ה-80 היתה אולי מרקה עורכת מכירת חיסול סופית של הסחורה המעטה שנותרה - אבל איך זה תפסיד את הקניה של ערב פסח? וכך לקראת הפסח היתה משווה לחנות צביון של חנות פעילה, ומצפה בהתרגשות לקונה היחיד והמיוחד: גדול הדור קונה לפסח רק אצלה! ... ור' שלמה זלמן לא אכזב מעולם, בערבי פסח היה שב ומחיך בפתח ביתה אף שבביתו היו עשרות בקבוקי יין ממשלוחי המנות שקבל בפורים, בוחר כדרכם של קונים, מביט בכתוב על תוית הבקבוק, משבח את טיב היין, מברך אותה בברכת חג ועושה למרקה האלמנה חג שמח, עמוק עמוק בלב...

פרק ב. ולאברם הטיב בעבורה

א. הסבר הראיה מהפסוק

שאלנו (שאלה א) היכן כתוב בפסוק "ולאברם הטיב בעבורה", שהקב"ה נותן לאברהם בגלל שמכבד את אשתו, הרי פשוטו של מקרא הוא שפרעה נתן לאברם מתנות בגלל שרה?

תשובה: אברהם אבינו קיבל גם מאבימלך מתנות כאשר לקח את שרה, כשנעיין בפסוקים נמצא שני הבדלים בין נתינת פרעה לנתינת אבימלך:

בפרעה כתוב: "וַיֵּרְאוּ אֶתְּהָ שָׂרֵי פְרֹעֹה וַיְהִלְלוּ אֹתָהּ אֶל פְּרֹעֹה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פְּרֹעֹה: וְלֹאֲבָרָם הִיטִיב בְּעֵבֹרָה וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחוֹת וְאַתְנֹת וְגַמְלִים" (יב, טו).

באבימלך כתוב: "וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחוֹת וַיִּתֵּן לְאֲבָרָהָם וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ" (כ"ד).

באבימלך כתוב, שהוא נותן לאברהם, כך היה צריך לכתוב ולאברם הטיב פרעה בעבורה (עיין רש"י שהוסיף כך), והנה למרות שבפסוק הקודם מוזכר שלוש פעמים פרעה, לא כתב הפסוק שפרעה נותן לאברהם, מדוע? אצל אבימלך כתוב ויתן לאברהם, ואילו אצל פרעה כתוב ויהי לו, כאילו מאיליו נהיה לו מדוע?

מכאן דרשו חז"ל ולאברהם הטיב מי שדרכו להיות טוב ומטיב דהינו הקב"ה. ולמה הטיב ה' לאברהם? בעבורה - בזכות שרה אשתו, ובאה התורה ללמדנו לדורות עולם - הברכה מה' מגיעה בזכות האשה (מהרש"א ובן יהוידע).

ב. מדוע רוצה אברהם מתנות?

שאלנו (בפרק א) היכן מצאנו רמז שאברהם כיבד את אשתו כאן שזכה לפרנסה?

לשם זה נשאל שאלה שנתקשו בה רבים מהמפרשים (מהר"ל ועוד): ואם תאמר ואברהם למה קבל מתנות מפרעה, והלא כתיב (משלי טו, כז) "שונא מתנות יחיה"? ועוד אברהם עצמו אמר למלך סדום "אם מחוט ועד שרוך נעל וגו'" (להלן יד, כג), ומה אם בדבר שטרח בו והציל אותם ומגיע לו בדין לא רצה ליקח כל שכן בדבר שלא טרח ולא מגיע לו ק"ו שלא יקח? ועוד לא רק שאברהם מסכים לקחת מפרעה, אלא מראש אומר לשרה - תגידי אחותי כדי שיתנו לי מתנות כיצד תתכן כזו התנהגות הפוכה?

מפתח הפרשה

וכך הקשה הרש"ר הירש: "איך נפרנס את הדברים? תוך זמן קצר יאמר אברהם: "הרימות ידי" וגו' (להלן יד, כב), והוא יסרב לקבל ממון שזכה בו בכבוד; היעלה על הדעת, שכאן הוא נהג כאחד הריקים, סחר בכבוד אשתו כדי לקנות צאן ובקר וחמורים, עבדים ושפחות, אתונות וגמלים?"

עוד יש להקשות על הפסוק (לעיל יב, ג) "אֲמַרְי נָא אַחֹתִי אָתָּה לְמַעַן יִיטֵב לִי בְעִבְרָה וְחִיְתָה נִפְשִׁי בְגִלְלָה". מסביר רש"י יטב לי - יתנו לי מתנות. משל למה הדבר דומה: אדם עלה למונית וביקש מהנהג: "אנא סע לאט, יש לי כלים שבירים, הם יכולים להישבר, וגם חבל מאוד שאמות". הרי הדברים תמוהים, הבקשה העיקרית והראשונה היא על החיים ואח"כ על הרכוש, והנה אברהם אבינו אומר תחילה למען ייטב לי, שיתנו לי מתנות ורק אח"כ על חייו, מדוע?

ג. מעשה ברבי יעקב

תירוץ לדברים נוכל להבין על פי מעשה המובא בספר 'רבי יעקב' על ר' יעקב קמינצקי זצ"ל:

דבר לא ביטא את צניעותו וענוותו המופלגת של רבי יעקב זצ"ל יותר מאשר סלידתו את הקימה לכבודו בכל אימת שנכנס להיכל הישיבה או לכל מקום אחר.

פעם אחת חרג ממנהגו זה, היה זה כאשר נכנס יחד עם רבי שניאור קוטלר זצ"ל לכינוס השנתי של ועידת אגודת ישראל באמריקה. רבי שניאור הציע להיכנס דרך דלת צדדית, כדי למנוע את קימתו של הקהל לכבודם.

מה גדלה תדהמתו של רבי שניאור לשמוע את רבי יעקב דוחה את הצעתו: נשותיו הרבניות הרי נמצאות אף הן באולם, והן תפקנה עונג למראה כל הקהל המתרומם לכבודו. הבה נעשה זאת לכבודו, ובכך נקל עליהן לשאת בטיחה המתמדת המוטלת על כתפיהן במשך כל השנה בגלל הציבור הרב המגיע אלינו, כאשר כל הציבור יקום לכבודו הדבר יגרום להן קורת רוח עצומה ואינני רוצה למנוע את הדבר מהן. (הסיפור מובא גם בספר השמחה בבית עמוד תשצ"ד)

ד. לעשות נחת רוח

על פי הסיפור הזה, שמעתי מהרב י.פ. מקרית אתא לתרץ את מעשה אברהם אבינו: כאשר מלך סדום רוצה לתת לו כסף אברהם מתנגד "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך", שלא ליהנות ממעשה ניסים. אבל כאן אצל פרעה, יודע אברם אם אני אקח את הכסף מפרעה, אוכל לגרום שמחה גדולה לשרה, שכך תאמר כל ימי חייה אני העשרתי את אברהם, ותיגרם לה קורח רוח עצומה, שכן בזכותה יש לאברהם כסף וזהב, בשביל לזכות לתת נחת לשרה מסכים אברהם לקחת את הרכוש.

נמשיל את הדברים: לפני מעשה פרעה היו אברם ושרה יושבים לארוחת בוקר עם לחם יבש וקצת דג מלוח, והנה פתאום יושבים הם לשולחן עם לחם, דגי סלומון, שתיה כיד המלך, ומשרתים עומדים לשרתם בכל אשר יחפצו, פונה אברהם לשרה ושואל אותה האם זוכרת את ימים מקדם בהם ישבנו על שולחן ישן עם פת קיבר, כיצד התהפך הגלגל?

בזכותך, פרעה לקח אותך והביא לנו כסף וזהב, ומפחד ה' עליו לאחר שנענש על ידיך השאיר לנו את כל הכסף, עליך נאמר הפסוק "בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר". בשביל לעשות נחת לשרה כדאי לאברהם לוותר על מנהגי חסידות.

אברהם מתנהג בדיוק כמו שמתאר המסילת ישרים (פרק יט) את החסיד וז"ל: שיהיה האדם לעולם מטיב לבריות ולא מריע להם, בגוף, בממון, ובנפש. בנפש: שישתדל לעשות לחבירו כל קורת רוח שיש בידו, בין בעניני הכבוד, בין בכל שאר הענינים, כל מה שהוא יודע שאם יעשהו לחבירו הוא מקבל נחת רוח ממנו, מצות חסידות הוא לעשותו... כללו של דבר הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקוע בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות.

מעשה בחזון איש

בספר פאר הדור מובאת גישה מקורית של החזו"א, פעם הלך החזו"א לטייל עם תלמידו ובאה לקראתם אשה עגומה, שכל חפצה לתת לו פדיון כדי שיתפלל בעדה... היא הושיטה לו עשרה שילנגים, והוא לקח ממנה ברצון וברך אתה בטוב לב ובמילים מרנינות, עד שגרם לה קורת רוח ותלך לדרכה. התלמיד שידע כי אינו נזקק למתנות בשר ודם, השתומם על המראה, החזו"א הרגיש בהרהוריו, ותכף אמר לו: גם אני מצווה ועומד לגמול חסדים, החסד שיכלתי לעשות במקרה זה הוא - לקחת ממנה.

ה. ייטב לי בעבורך ולא בגללך

דיוק נפלא יש בפסוק ב "ייטב לי" כתוב בעבורך, ולגבי "חיתה נפשי" כתוב בגללך? מה בין בעבורך לבגללך?

בעבור בכל מקום פירושו לעשות למען הדבר: כמו "ועשה לי מטעמים בעבור תברוך נפשי". בגלל פירושו שנעשה טובה מחמת הדבר כמו שלבן אומר ליעקב "נחשתי ויברכני ה' בגללך" (לא בשביל יעקב אלא בגלל יעקב, אולי מלשון גלגל, שהתגלגל מחמת הדבר). (עיין הערה א⁴)

א. עיין במלבים שהקשה אם כן היה צ"ל ארורה האדמה בגללך ולא בעבורך - שהרי זה לא למען האדם?

מפתח הפרנסה

אמר אברהם לשרה, מה שאני רוצה מתנות, שייטב לי זה בעיקר בעבורך - בשבילך לטובתך, כי תוכלי תמיד להתפאר אני העשרתי את אברהם, ואני אוכל לומר לך תמיד בזכותך יש לנו פרנסה, לעומת זאת חיתה נפשי זה בזכותך.

לפי זה מתורץ נפלא מדוע הקדים אברהם ייטב לי ואח"כ וחיתה נפשי? שכן דרך ארץ הוא תחילה אמר את טובתה שיהיה עשיר בזכותה, ורק לאחר מכן אמר את טובתו שיישאר בחיים.

נתבונן ונראה כמה כבוד וגדולה נותן אברהם לשרה, נתאר לעצמנו אדם פשוט שהיה עומד במצב דומה, בגלל אשתו הוא נמצא בסכנה גדולה ומסתמא יהרגוהו, כיצד היה ניגש לאשתו? מסתמא היה אומר לה מעין נוסח כזה: "שמעי, כעת הנך במצב שאין לך ברירה - מוכרח את להגיד אחותי כדי שלא תהיי שותפה וצד גורם למעשה רציחה של בעלך". נתבונן כיצד אמר אברהם אבינו "אמרי נא אחותי את" תעשי לי בבקשה טובה גדולה, דהינו המפתח של החיים והעושר בידך נצלי את ההזדמנות, ועוד מקדים את טובתה ושמתה לפני הצלת חייו. זהו הכבוד הגדול שנהג אברהם באשתו (מובא בספר חיים של אושר להרב אייזנבלאט שליט"א וע"ע בספר זכו עמוד 46 שכתב מאמר נפלא בזה).

למדנו מכאן מהו משפט של כבוד? א. אמור תחילה את התועלת שתצמח לחברך אם יעשה את בקשתך. ב. תן לזולת את ההרגשה שבידו להחליט ולבחור כיצד לעשות.

ו. מהו כבוד?

לפי זה באור הפסוק "ולאברהם הטיב בעבורה", שה' מטיב לאברהם בשביל שייטב לשרה. לפ"ז מה שאמרו המכבד את אשתו מעשיר, הכוונה מי שמהטוב שיש לו נותן לאשתו, נותנים לו שכן ה' נותן לאברהם רק בעבורה.

למדנו מכאן מוסר השכל נפלא: מה נקרא לכבוד? לתת תחושה של הערכה והערצה לאשתו - שכל השפע הטוב, כל הילדים הטובים המחוננים בעלי מידות טובות, כל הפרנסה ההצלחה שיש, כל מה שזוכה ללמוד בנחת ובשמחה הכל זה בזכותה. (עיין הערה ^א)

וז"ל המלבי"ם (בראשית פרק ג): "ארורה האדמה בעבורך, לפי כללי הלשון היה צ"ל בגללך, שבגלל מציין הסבה הקודמת, אבל בעבורך משמע שזה לצרכך, שאחר שאכלת מעץ הדעת אם תמצא מזונותיך בקל יולדו בך בכל יום ציורי תאוה חדשים, וצריך שתהיה טרוד תמיד ועמל להוציא לחם, שע"כ לא ימשלו בך ציורי הקנאה והתאוה והכבוד, כי בעצבון תאכלנה, שתהיה עמל תמיד להשביע רעבונך, ולא תהיה נפשך פנויה אל ציוריה הרעים".

ב. ובאמת כך ממש אמרו חז"ל (מדרש תהלים מזמור נט): "זה שאמר הכתוב (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב. אם אשה טובה היא, אין סוף לטובתה. הוי מצא אשה מצא טוב. את מוצא, עד שלא נבראת האשה, מה כתיב, (בראשית ב, יח) לא טוב היות האדם לבדו. משנבראה, מה כתיב, (שם א, לא) וירא אלהים את כל אשר

כך ממש התנהג ר"ע, שאמר לתלמידיו בשעה שראו אשה עם בגדים פשוטים נדחפת לקבל את פניו ולא ידעו שהיא רחל אשתו, אמר להם "שלי ושלכם שלה הוא", כל התורה שיש רק בזכותה. (גמ' כתובות סג.) יתכן ובזכות שר"ע כיבד כל כך את אשתו זכה ונתעשר עושר רב ע"י אשתו, כמובא בגמ' שם שבאותו מעמד שכיבד את אשתו ואמר שלי ושלכם שלה, הגיע חמיו להתיר את נדרו ונתן לו חצי מרכושו. וכן לאחר שנים התחתן עם אשת טורנסרופוס הרשע שהתגירה וקיבל ממנה עושר רב.

יתכן מאוד שלא רק עושר גשמי זכה ר"ע, אלא בזכות שנתן כבוד לאשתו זכה לתלמידים מופלגים שכל התורה כולה נמסרה על ידם לדורות הבאים, וכן זכה לחתן חשוב ביותר בן עזאי שנאמר עליו שנפשו חשקה בתורה, שכן מי שמכבד את אשתו זוכה לברכה בגשמיות וברוחניות.

ר"ע שכיבד כל כך את אשתו זכה להנחיל לדורות עולם את הדרשה המפורסמת איש ואשה זכו שכינה ביניהם (כמובא במסכת סוטה יז. שזה דרשה של ר"ע), יתכן ומתוך שהשתדל כל כך בכבוד אשתו זכה להרגיש את השכינה שביניהם.

ז. מדוע נשים לא רוצות להיות בבית? (מכתב של אם)

נביא כאן מכתב נפלא מהספר 'סוד הנישואין', שכתבה אם למרצה חשוב בנושא: מדוע באמת אנו יוצאות לעבודה.

בהקשר למה שנאמר בהרצאה על מקומה הטבעי של האשה, ברצוני לכתוב מעט ממה שחוויתי בחיי, ולבסוף לצרף בקשה: במשך עשרים שנה מנישואי, התרכזתי בלידות ובגידול ילדים, בשנים אלו עבדתי מעט ולסירווגין, כפי שהתחייב בצורכי פרנסת הבית, דאגתי תמיד להיות בבית לפני שהילדים יחזרו מהלימודים, כך שניחוח של אוכל חם יקדם את פניהם,

בגיל ארבעים וחמש, לאחר שחלק מהילדים התחתנו, והקטנה היתה בכיתה ח', החלטתי כמו שנשים אומרות "לממש את עצמי", יצאתי לעבודה במשרה מלאה במפעל גדול. כיום

עשה והנה טוב מאד. הוי, מצא טוב."

בתיקוני זוהר (ל, ב) הפליגו בעזרה שאשה מביאה לבעלה וז"ל: "בגין דא זכה עזר, בת זוגיה דאיהי עזר ליה באורייתא פפקנדא גדחילו וגרחימו (שהיא עוזרת לו בתורה, בקיום המצוות, ביראת ה' ובאהבתו), עזר לו בעלמא דין, ובעלמא דאיתי... וזהיב ליה בת זוגיה, דאיתמר בה (משלי ג ח) רפאות תהי לשוןך, ואיהי דיוקנא דאורייתא, דאיהי אסותא ואיהי חיים (והאשה היא כמו התורה שהיא רפואה והיא חיים), הדא הוא דקתיב (על התורה) (שם יח) עץ חיים היא למחזיקים בה, ואתתיה איהי בדיוקנה (והאשה היא דמיון לתורה), הדא הוא דקתיב (קהלת ט ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת, אורייתא איהי טוב, הדא הוא דקתיב (משלי ד כב) פי לקח טוב נתתי לכם, ואתתיה איהי דיוקנא, הדא הוא דקתיב (שם יח ב) מצא אשה מצא טוב, סוף סוף עזר מליו אתמר בהאי, ועזר בהאי, והא אוקמוה חבריא (עשר מעלות נאמרו בתורה, ועשר לשונות של שמחה נאמרו באשה בברכה השביעית בשבע ברכות)".

מפתח הפרשה

לאחר שש שנים בעבודה, כשאני רואה סביבי אמהות צעירות, שיוצאות הביתה סחוטות בשעה ארבע אחה"צ, "לראות מה קורה עם הילדים" כלשונן - אני קולטת איזה נס אירע לי ולמשפחתי...! ממש כך. כי במשך כל השנים, ניסרו גם אצלי מחשבות על "המימוש העצמי", מדברים על כך מעל כל בימה, וזה נשמע כתשובה למחשבות שאכן עולות בך, הבית מתרוקן מה אני עושה עם עצמי? למה שלא תהיה לי איזו פנסיה לימי הזקנה? וכ"ו, אבל ודאי היתה לי איזו זכות אבות, שבכל זאת מימשתי את עצמי בבית, עם ילדי.

חברות אומרות לי שהילדים שלי מוצלחים - אבל הן לא יודעות, שמלבד הסיעתא דשמיא כמוכן, השקעתי בילדים עשרים שנה מחיי, אני זוכרת שבתור לאספת הורים, היו הורים אומרים לי בצחוק "את יכולה ללכת הביתה, אצלך כולם בסדר", ואני הייתי מתאפקת מלהגיב, שהם לא נולדו בסדר, אלא שיש מישהי שמחפשת בכל אחה"צ את יומן התלמיד, מעיינת בו ודואגת שיתכוננו למבחן, ואם יש צורך - מתכוננת איתם, תמיד הייתי בחומר, כי הילדים שיתפו אותי בשיעורי הבית שלהם, הייתי כה קרובה אליהם, שהיתי חשה מיד שיש לילד בעיה בחומר, או עם מורה מסוים, והייתי פנויה לטפל בכך באותו יום, כיום שהם בעלי משרות תורניות וחינוכיות - אני מרשה לעצמי, בסתר הלב, לחוש שזה חלקי מכל עמלי, שעמדתי במשימה שאיש מלבדי לא יכל היה לעשות.

את העונג האמהי הזה - קשה להסביר למי שלא טעמה.

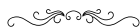
וכאן הנקודה שרציתי לציין לכבוד הרב, לדעתי יש להדגיש בהרצאות לגברים, שחשוב מאוד לומר ולהביע את ההערכה לאשה, על כל מה שהיא עושה בבית, ומדוע? כי האמת היא שקשה לאשה לצאת לעבודה, אפילו כשהילדים גדלו ואין קטנים בבית, משפחה ובמיוחד גדולה היא ערך שדורש אשה במשרה כמעט מלאה, ובאופן טבעי האשה מתאימה ופנויה לכך יותר מאשר הבעל,

אם כן מדוע גם נשים כמוני (שיכולות להסתפק במשכורת של הבעל) יוצאות בכל זאת לעבוד? - אין מנוס מלומר - כי העבודה מעניקה לנו כבוד...בבית לא נוטים להעריך את מה שהאשה עושה, כל מה שתעשה הוא מובן מאליה שעליה לעשות, ואילו בעבודה אשה חרוצה תקבל הערכה מן הסביבה, ולכן היא תמשיך לעבוד, למרות שברוב המקצועות, העבודה פשוט סוחטת את כוחה הנפשי והגופני...ובכל זאת אנו ממשיכות לעבוד בשארית כוחנו המתבגר - כי בעבודה יש לנו כבוד!...מישהו מעריך את השעות ששהינו בעבודה, עובדה שמשלמים לפי השעות שעבדתי, כאן משלמים לכל רבע שעה שבה עשיתי משהוא, כפי שאני מתרשמת משיחות עם ידידות, חוות דעתו של הבעל חשובה מאוד, (גם אם האשה מתקשה להודות בכך) והדעה ה'משודרת' היום מכיוון הבעלים היא, שהבעל מעריך את הכסף שאשתו מכניסה, יותר מאשר את דאגתה לילדים, זהו אחד הגורמים החשובים לכך, שנשים רוצות לצאת.

לו השכילו הבעלים, היו מעניקים לנו הערכה, על עבודות הבית השוחקות, איננו זקוקות ליותר, הראשונים שהיו מרוויחים מכך היו הבעלים עצמם, ואנו הינו נשארות בשמחה בממלכה היחידה שהיא אך ורק שלנו.

לאחר כזה מכתב מרגש - כמה נפלאים דברי הגמרא שאמרה לעולם יהיה אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בביתו אלא בשביל אשתו. ודבר שפתים אך למחסור.

ומה נקרא לכבד לא רק לומר תודה רבה על המרק, אלא עיקר תפקיד הבעל לחיות בכל נימי נפשו, שאשה בבית זה לא שפחה בבית, אלא זה כהן גדול המשרת בבית המקדש, ולשדר הערכה עצומה לאשה זו על תפקידה הנפלא ב'אהליך יעקב', שאינו פחות חשוב מתפקידו ב'משכנותיך ישראל'.

פרק ג. הברכה בזכות האשה

שאלנו בפרק א: מדוע הברכה מגיעה לבית דווקא בזכות האשה, מה עדיפות האשה על האישי? גם אם הברכה מגיעה בזכות האשה, מדוע צריך לכבד את האשה בשביל לזכות לעושר, עצם זה שהאשה בבית יביא ברכה? נביא בזה ב' פירושים א. על דרך הפשט. בעל דרך הקבלה.

א. פירוש א': מידה כנגד מידה

דרכו של הקב"ה להתנהג עם האדם מידה כנגד מידה, כמו שכתב המסילת ישרים (פרק יט) אמרו עוד (שבת קנ"א): "ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וזה פשוט, כי הקדוש ברוך הוא מודד מדה כנגד מדה, ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמוהו וימחלו לו עונותיו בחסד, שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מדה כנגד מדתו". לכן כאשר הבעל נותן לאשתו גם הקב"ה נותן לו.

שאלה: מדוע צריך דווקא לכבד את האשה, אפשר לכבד את העניים את המסכנים את גדולי ישראל, מדוע הפרנסה תלויה בזה שמכבד את האשה?

תשובה: כתוב כאן חידוש גדול וחשוב מאוד לכל יהודי לדעת אותו - עיקר הנהגת מידה כנגד מידה שהקב"ה מתנהג עם האדם היא בדרך שאדם מתנהג עם אשתו. כמו שרואים בגמרא (שבת סב, ב): שלושה דברים מביאין את האדם לידי עניות ואחד מהם שאשתו מקללתו בפניו אמר רבא על עסקי תכשיטיה והני מילי הוא דאית ליה ולא עביד (שיש לו כסף לקנות לה ולא נותן).

הטעם שזה מביא לידי עניות מסביר בשיטה לר"ן: "לפי שאינו מרחם עליה, שהיא תלויה בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם, לכן במדה שמדד שלא רחם על מי שתלויים בו כך לא ירחם הבורא עליו".

כמו שאמרו במסכת חולין (פד, ב): דרש רב עורא ... מאי דכתיב טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט, לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה במה שיש לו וכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם.

כוונת הגמ' לומר כמו שכל אדם תלוי כל כולו בבורא עולם, כמו כן תלויה אשה בבעלה, שכל שמחתה ותשוקתה בחיים אינה אלא ע"י בעלה, וא"כ מידה כנגד מידה, אם אתה מכבד ונותן לאלו שתלויים בך, אז אתה תזכה לברכה ממי שאתה תלוי בו, אבל אם אתה מזלזל בכבודה של אשתך שתלויה בך, איך אתה יכול לבקש רחמי שמים, דכמו שאתה מזלזל בכבודה

כן מן השמים יזלזלו בבקשתך, ובלי סיעתא דשמיא לא תתכן הצלחה בשום דבר, ואם לרעה כך ק"ו לטובה. (עיין הערה ^א)

ג. סיפור.

מעשה באחד המשגיחים שליט"א

סיפר לי בחור מאחת הישיבות הקד' מעשה נפלא שהיה עמו: מנהגו של המשגיח בישיבה היה להזמין אליו לסעודת שבת בבוקר את אחד מהבחורים לסעוד על שולחנו, אותה שבת הייתה שבת קיץ ובישיבה אכלו סעודת שבת כשעתים אחרי התפילה, בדרך אמר לי המשגיח בחיך "אם תשאר רעב לאחר הסעודה אצלי תוכל להשלים זאת בישיבה", אמרתי למשגיח **"שמעתי שהאוכל של הרבנית טעים מאוד, ודאי שלא אשאר רעב"**, וכך המשכנו בדרכנו לביתו של המשגיח.

מיד כשנכנס המשגיח הביתה אמר לרבנית "את חיבת לשמוע מה אמר לי הבחור" וכך פנה אלי המשגיח ואמר לי תגיד עוד הפעם מה אמרת לי בדרך, שהרבנית תשמע, וראיתי בחוש אך המשגיח פשוט שש ושמח על שנזדמנה לו ההזדמנות לשמח את רעייתו.

גם כאשר היה לו וועד עימנו ופתאום היתה מתקשרת הרבנית אליו, היה מפסיק הכול ומיד מקשיב ומאזין לשאלת רעייתו ומבטיח לה נאמנה שמיד בתום השיעור ישתדל בכל יכולתו לדאוג למה שביקשה ממנו.

בליל שבת מנהגה של הרבנית לבוא להתפלל בעזרת הנשים, מידי שבוע וואים את המשגיח עולה לפני התפילה לעזרת נשים מכין לרבנית כסא סטנדר סידור וספר שהיה אהוב עליה, למרות שאין כל קושי לסדר דברים אלו לבד.

ג. כמה נפלאים לפי זה דברי הרב וולבה בספרו לחתנים וז"ל: "אדם העוסק בגמילות חסדים עם המון אנשים מלוה ונותן מבקר חולים מנחם אבלים משמח חתן וכ"ו בודאי ישחק ליום אחרון בבא עת פקודתו כי זכויות רבות לו במעשה חסד, אבל ידע נאמנה כי בשמים בודקים איך התנהג עם אשתו, אם גם עימה גמל חסד כל ימיו אשריו וטוב לו. אך אם אותה הקניט והזניח בבית כעס והקפיד ללא רחמים, ללא חסד ונשיאה בעול, זה מכריע את דינו ולא יזכרו לו מאומה מכל חסדיו שעשה עם אחרים" עכ"ד.

הדברים נפלאים לפי מה שלמדנו, שעיקר הנהגת מידה כנגד מידה בשמים היא כפי מה שהתיחס לרעייתו, היות והאדם כלפי הבורא כאשר כלפי בעלה ודו"ק.

המשנה במסכת אבות (פרק ג משנה י) אומרת: "הוא הָיָה אוֹמֵר (ר' חנינא בן דוסא), פֶּל שְׂרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הַיָּמִינִי, רֵיחַ הַמְּקוֹם נוֹחָה הַיָּמִינִי. וְכָל שְׂאֵיִן רֵיחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הַיָּמִינִי, אֵיִן רֵיחַ הַמְּקוֹם נוֹחָה הַיָּמִינִי."

על איזה בריות מדברת המשנה? הרי רואים אנו הרבה רשעים שאנשים אוהבים אותם? ויש הרבה צדיקים

ג. כבוד כנגד כבוד

שאלה: מדוע תלתה הגמ' את העושר בכבוד אשתו ולא בזה שנותן לה מזונות כסות וכד'?

תשובה: מידה כנגד מידה כנגד מה שהוא נתן לאשתו כבוד יזכה לכבוד, אם הוא מכבד את אשתו גם משמים מכבדים אותו ואצל רוב האנשים כבוד זה עושר, כמו שאומרים בני לבן "ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה", כוונתם שכל הרכוש של יעקב הוא מלבן, רואים שכסף וזהב נחשב כבוד אצל בני לבן (עיין ילקוט שמעוני בראשית ל, קל, וכעין זה כתב במהר"ל (עיין הערה ז)).

רמז לדבר שכתבה התורה מיד לאחר שהלך אברהם מפרעה (יגב), וְאַבְרָם פָּבַד מְאֹד בְּמִקְנֵה בְּפֹסֶף וּבְזָהָב, ביטוי שלא מצוי כלפי רכוש, לרמוז כבוד אותיות כבוד (חסר ו' עיין לקמן), בזכות הכבוד שנתן זכה לכבוד.

תוספת באור לדברים: מה נחשב כבוד משתנה בין האיש לאשה, אצל האיש כבוד זה הרבה כסף וזהב, אצל האשה כבוד זה הערכה והחשיבות של בעלה אליה, וזה עיקר מה שאשה צריכה מבעלה, כמו שאומרת הגמ' (כתובות סב, ב) "רוצה אשה בקב ותיפלות מעשרה קבין ופרישות". רש"י. בקב ותיפלות - להיות בעלה עמה. מעשרה קבין - להתעשר. וכמו שכתב החזו"א "טבע שלה להתענג על חינה בעיניו" וכן אמרו חז"ל "האוהב את אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו", מדוע כבוד צריך לתת יותר מגופו? כי אשה רגישה מאוד לכבוד (רש"י). אם תתן לה את הכבוד שלה יתן לך ה' את מה שהוא כבוד אצלך.

ד. כבוד אמיתי

הנה רבא דיבר עם בני מחוזא שכסף היה אצלם דבר חשוב (כמו שכותב רש"י בני מחוזא מפנקי, ולא עבדי מלאכה, והם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהן ונעליהן להיות מכוונין), לפ"ז אדם בן תורה שאצלו תורה זה החשיבות של העולם, יזכה לכבוד של תורה, כמו שאומרת המשנה במסכת אבות פרק ו: "אֵין כְּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר כְּבוֹד חֻכְמִים וְנִחְלוֹ".

כנגד הכבוד, שמכבד את אשתו יזכה, שהוא או הילדים או החתנים יהיו תלמידי חכמים גדולים שזה הכבוד האמיתי. [יתכן ולכן ר' אריה לויין זצ"ל שכיבד את אשתו מאוד (הרגל

שיש להם שונאים מחמת שהם מוכיחים אותם? לפי הנ"ל הכוונה לאשתו, יש לאדם מודד כמה הוא אהוב למעלה לפי כמה שהוא רואה שאשתו נוחה הימנו.

ד. מהר"ל: "יהיה נזהר בכבוד אשתו שכאשר הבית הוא בכבוד, והיינו אשתו שהיא נקראת ביתו, מקבל ביתו הכבוד לגמרי עד שנאמר עליו הון ועושר בביתו. והטעם שהעושר תלוי באשה כי העושר הוא ברכה וכל ברכה צריך שיהיה כאן מקבל והאשה היא מקבל. ולכן אמרו (יבמות ס"ב): השורה בלא אשה שורה בלא ברכה שנאמר להניח ברכה אל ביתך וגו', וכאשר האשה היא עטרת בעלה ע"י שמכבדה, וכאשר נחשבת עטרת בעלה שהיא הכבוד, מביאה הכבוד לגמרי הוא העושר שנקרא כבוד, שנאמר (בראשית ל"א) ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה".

של אשתי כואבת לנו) זכה לחתן תלמיד חכם עצום, שזכה לכבוד התורה גדול מאוד, הלא הוא הגרי"ש אלישיב זצוק"ל].

ה. כבוד חסר ו'

שאלה: כיצד אומרת המשנה אין כבוד אלא תורה, הרי לעיל ראינו שכבוד זה גם כסף וזהב? תשובה: מובא בשם הגר"א לדייק אצל בני לבן כתוב כבוד חסר ו' "כבד", אצל חכם כתוב כבוד עם ו' כבוד מלא, על זה אמרה המשנה, אין כבוד הינו כבוד מלא אלא תורה, אבל כבד חסר זה ממון. לפ"ז מדויק מאוד מה שכתבה התורה על אברהם ואברהם כבד - כבוד ללא ו'.

לסיכום: לפי פירוש א' כוונת הגמ' "אין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו" היא: כאשר האיש נותן לאשתו הוא זוכה מידה כנגד מידה שמשמים יתנו לו. בשביל אשתו פירושו בשביל שנותן לאשתו. לאברם היטיב בעבורה פירושו הקב"ה היטיב לאברהם בגלל שהוא מכבד את שרה.

איישסחייל מיימצה

צעיר יהודי בארצות הברית, בן להורים מתבוללים, נהג בילדותו לפקוד את בית סבו הדתי. יותר מכל אהב לבקרו בליל שבת, לסעודת השבת. ונעימה אחת נחרטה במוחו, שיר "אשת חייל". לימים נפטר הסב. הנכד גדל, והקים ביתו עם צעירה חילונית - רק דבר אחד ביקש: שביום שישי בערב יהיה השולחן מכוסה מפה צחורה ויאכלו סעודה חגיגית לאור הנרות. בסעודה היה מפזם נעימה עליזה.

"מהו שיר זה", שאלה הרעיה, ולא ידע לענות. "סבי שר זאת בליל שבת" אמר, "אני זוכר רק את מילות הפתיחה".

האשה הסתקרנה. "היהודים הדתיים בבורו פרק ודאי ידעו מה המילים" אמרה.

נסעו לשכונה היהודית ונכנסו לחנות ספרים. הוא פנה למוכר: "אני מחפש שיר, שמתחיל במילים איישסחייל מיימצה", אמר והתחיל לפזם את הנעימה. המוכר לא הכיר את המנגינה, אבל הבין במה מדובר. פתח לפנייהם סידור המכיל תרגום אנגלי, והאשה קראה את הקטע בדממה. בסיומו אמרה: "אם כך מתייחסת היהדות לאשה - רצוני להכירה!" הם נרשמו לסמינר ערכים - ושבו לאמונת אבותיהם. (מעין השבוע בראשית עמוד

(רס"ז)

ו. פירוש ב': הברכה בזכות השכינה/האשה

טעם ב': כוונת הגמ' "אין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו", שהאשה היא מקור לכל הברכה ובשבילה הבית מתברך. כעין שאמרו בגמ' (ערכין דף י"א מובא ברש"י ויקרא פרק כז): "אמרי אינשי: סבא בביתא פאחא (שבר) בביתא, סבתא בביתא סימא (מטמון) בביתא וסימנא טבא (וסימן טוב) בביתא".

לפי זה פירוש הפסוק "ולאברם היטיב בעבורה", שהקב"ה מטיב לאברם בגלל שרה אשתו, שהיא מקור הברכה, כעין שאומרים על שבת קודש "כי היא מקור הברכה".

טעם הדבר שאשה היא מקור הברכה: בנוי על שני יסודות: א. במקום שהשכינה שורה יש ברכה. ב. השכינה מגיעה בזכות האשה. ונבאר בע"ה.

ז. ברכת ה' – השכינה

מבואר בתורה, במקום שהשכינה שורה יש ברכה ככתוב (שמות כ, כא): "בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֹּר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא אֵלָיָהּ וּבֵרַכְתִּיהָ", מתרגם אונקלוס: "בכל אתר דאשרי שכינתי לתמן אשלח ברכתי לך ואברכך".

כתב בספר תורת המנחה (לרבי יעקב סקילי דרשה כז) "ומה היא השכינה, שנתאוו לה שתשכון בתוכם? ומפני מה נתאוו לה? מפני שכל זמן שהשכינה שורה בתחתונים העולם עומד על מילואו והשלמתו, וכל סדרי בראשית עומדים בתכונתם, וציורי שפע הברכה מיושרים בנתיבתם, והברכה מצויה בעולם כפולה ומכופלת".

ח. שכינה בזכות האשה

אמרו חז"ל איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, ויש לשאול מי המביא את השכינה בעיקר האיש או האשה? דרך משל במעגל חשמלי יש חשמל, המעגל נוצר מפלוס ומינוס, אבל מי שמביא את החשמל זה המינוס בצד שמאל, ניתן לבדוק עם טסטר ולראות שרק בצד שמאל נדלקת המנורה, כך השאלה בבית היהודי מי מביא את החשמל?

כתב בתומר דבורה - פרק תשיעי: "עוד זהירות הרבה צריך ליקח האדם לעצמו, לעשות שתהיה שכינה דבקה עמו ולא תפרד ממנו. והנה האדם בעוד שלא נשא אשה פשיטא שאין עמו שכינה כלל, כי עיקר שכינה לאדם מצד הנקבה".

כמו שמצאנו אצל כל האבות השכינה הגיעה אליהם בזכות האמהות (עיין מקורות בהערה ה')::

וכך כתב בתורת חיים (בבא מציעא נט, א): "אין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו". וכי האי גונא איתא ביבמות השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה שנאמר להניח ברכה אל תוך ביתך. הטעם נראה כמו שכתב הזוהר פרשת בראשית וזה לשונו: תא חזי בזמנא דבר נש הוא בביתיה עיקרא דביתיה דביתהו בגין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא בגין דביתהו (פירוש: בזמן שאדם בבית עיקר הבית אשתו בגלל שהשכינה לא עוזבת את הבית בגלל אשתו כי היא הסיבה לביאת השכינה לפי שאינה שורה אלא במקום שיש אשה ששורשה במלכות), כמה דתנינן ויביאה יצחק האהלה שרה אמו דשרגא אתדלקת, מ"ט (למה שרבקה הגיעה חזרו הדברים?) בגין דשכינתא אתא לביתא, (לפי שהשכינה באה לבית בזכות רבקה).

ט. הכבוד מחיה את הנפש

שאלה: מדוע צריך לכבד את אשתו בשביל שתגיעה הברכה, לכאורה עצם מציאות האשה בבית צריכה להביא ברכה?

תשובה: כתב בליקוטי מוהר"ן (תורה סט) וז"ל: "כי עיקר הממון של האדם, בא לו על ידי בת זוגו, כי ע"י אור נפשה, מזה בא לו הממון. היינו, ע"י שמתנוצץ ומתפשט אורות מאור נפשה, אלו האורות הם בחי' הממון".

באור הדברים: אין גוף האשה מביא את הממון אלא אור נפשה מביאה את הממון, כאשר אדם מכבד את אשתו יש לה אור בנפש ומגיע ממון, כאשר אדם ח"ו לא מכבד את אשתו,

ה. אברהם - מובא בזוהר על השאלה כיצד לא פחד אברהם לתת את שרה לפרעה - וז"ל אָלָא דְחָמָא חַד מְלֻאָכָא אָזִיל קָמָה, וְאָמַר לִיה לְאֶבְרָהָם, לֹא תִדְחַל מְנָה, קוּדְשָׁא גְרִיף הוּא שְׂדֵר לִי, לְאֶפְקָא לָהּ מְמוֹנָא דְשְׂאָר עַמְיוֹ, וּלְנִטְרָא לָהּ מְכֻלָּא. וְגִדְיוֹ לֹא דְחִיל אֶבְרָהָם מֵאֶתְתִּיבָהּ, אָלָא מְנִיָּה, דְלֹא חָמָא עֲמִיָּה מְלֻאָכָא, אָלָא עֲמָה. אָמַר הָא הִיא מִתְנַטְרָא, וְאֵנָּה לֹא נִטְרָנָא. וּבְגִינֵי כֹף אָמַר, אָמְרֵי נָא אַחֲוֵי אֶתְּ גּוֹ': רואים שיש השגחת ה' (מלאך) על שרה ולא על אברהם.

ביצחק - (ברא' כד, סז) וַיְבַקֶּה יִצְחָק הָאֵלֶּלֶה שְׂרָה אִמּוֹ. היה צריך לומר לאהל שרה אמו? מת' רש"י: ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מע"ש לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה (רמז לברכה שמגיעה בזכותה) וענן קשור על האהל (ענני כבוד רמז לשכינה כמו שכתוב במשכן ענן ה' על המשכן עיין לקמן) ומשמתה פסקו וכשבת רבקה חזרו (ב"ר): רואים שהתורה תולה את השראת השכינה בשרה ורבקה ולא באברהם ויצחק.

יעקב - כתב רש"י שבת דף נה/ב כך היה יעקב עושה בארבעה אהלי נשיו, מעמיד מטה לשכינה, ובאותו אהל שהוא רואה בו השכינה הוא בא ולן אותו הלילה. רואים שהשכינה באהל אשתו.

מפתח הפרקים

נפשה כביכול מתה, כמו שכתב המהר"ל "כי הכבוד הוא עצם החיים" וממילא אין אשה שתביא ברכה.

י. משמח את השכינה

נוסיף ונבאר באופן נוסף: למדנו לעיל שהיכן שהשכינה נמצאת יש ברכה, ככל שיש יותר אור שכינה כך יש יותר ברכה, שהאשה שמחה וליבה רחב זה גורם שגם השכינה שמחה ומתפשט אורה בכל הבית, אבל שהאשה עצובה וליבה מצטער אז גם השכינה מתמעט אורה.

ראוי לו לאדם להתפלל בכל יום: שתהיה אשתו שמחה ומאושרת, שכן כל הברכה וההצלחה שלו ושל בני הבית תלויים בשמחת אשתו. אולי גם זה הסיבה שציוותה תורה ושמח את אשתו, שכן על ידי שמחתה יכולים לצאת מכל הצרות בבחינת כי בשמחה תצאו.

כתב בספר הפליאה (מובא בספר דרך פיקודיך מצוה א) וז"ל: "ראה בני דברים נעלמים ועתה אומר לך קושט דברי אמת שעליהם אין לפרס ואין לזוז ואין לשאול כי מושאלים הם מפי מלאך אלהים מלאך ממש, דע כי עה"ז הוא צל לעולם העליון ז"ש התנא כל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא מנגד שנאמר גם את זה לעומת זה ברא אלהים, וגם בפ' המוכר ספינה ארז"ל אמר ר' יהודא כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה ברא, ראה והבן כי הכל הוא דוגמא עליונה... ושמע בני מה הרמיזו חכמים בדבריהם שאמרו אוקירו לנשייכו ותתעשרו כענין מצפון זהב יאתה וכענין שארז"ל חדשים לקטרת באו והפיסו, והכוונה בעבור שהאשה היא דוגמת השכינה ע"כ ארז"ל אוקירו נשייכו".

יא. יגל לבבו

למדנו מכאן דבר נפלא עד מאוד, שאדם מכבד ומשמח את אשתו, לא רק את אשתו הוא מכבד אלא גם את השכינה (ולכן זוכה לברכה). נמצא כל פעם, שזכה לכבד או לשמח את אשתו ראוי לאדם, שיגל לבבו וישמח שמחה עצומה מאוד שזכה לגרום נחת רוח גדול לבורא יתברך שמו ויתעלה, וישמח שמחה עצומה בשמחת הבורא, ויכניס תשוקה עצומה בלבבו הלוואי ואזכה תמיד לשמח כל כך את יוצרי. והבורא יתברך משתעשע באדם הזה בכל העולמות כמו שאומרים שהשמחה במעונו, אשרי לו ואשרי חלקו. ויתן שבח והודאה עצומה על זה להשם יתעלה מתוך עמקא דליבא על שבחר אותו וזיכה אותו להיות מאלו הזוכים לעשות לפניו שמחה עצומה.

נתבונן במשמעות הברכות להן זכו אימותינו הקדושות, והמביעות את ההוקרה לאם היהודיה, עקרת הבית. נר הדלוק מערב שבת לערב שבת. הברכה שנשתלחה בעיסה, והעולה על הכול – הענן קשור על האהל! הענן – סמל השראת השכינה, הן במשכן והן בבית המקדש! הענן שריחף מעל הר המוריה ואפף את הר סיני. וכבר השמיענו רבינו הרמב"ן ז"ל שבהקמת המשכן "שבו ישראל למעלת אבותם, שהיה סוד אלוה עלי אהליהם!" המשכן, והשראת השכינה שבו, היו כעין! אהלם של האבות והאמהות! הן ידוע כי איש ואישה זכו שכינה ביניהם. גדול ועיקרי, מרכזי ומכריע הוא חלקה של האשה בהשראת שכינה זו, וכבר רמז לנו החיד"א שעל פי תורת הקבלה רומזת האשה לשכינה הקדושה! מה גדולה זכותה, ומה רבה אחריותה להמשכת אור השבת ונועם הרוחניות לבית, והכוונתו לתורה ולנועם המצוות.

(מעין השבוע בראשית עמוד רס"ז)

יב. למה יש כל כך הרבה צרות בעולם?

כתב בספר בגן השלום (עמוד 26) ששמע מכמה צדיקים שכל המכבד את אשתו כראוי מבטל ממנו ומבני ביתו ומכל עם ישראל, כל גזירות רעות, צרות, מחלות, מיתות משונות וכדומה רח"ל, כי רוב רובן של הצרות שיש בעולם כגון תאונות דרכים פיגועים מחלות קשות ועוד, כולם באים מחמת צערן של נשות ישראל, שאין בעליהן מכבדים אותם, ודמעתם מצויה, וזה מעורר דין קשה בשמים, (בגמ' כתובות סב. מסופר על רב רחומי שציער את אשתו בשוגג ונענש שנפלה עליו קורה ומת).

ומזה נלמד על פי הכלל שלימדונו חז"ל שמידה טובה מרובה שאם דמעה אחת של אשה מעוררת דין כזה בעולם, כמה ברכה כפולה ומכופלת מעורר חיוך של אשה, ואושר של אשה, ומובן שכל בעל שיזכה לחיות עם אשתו בשלום, בודאי יבורך באין סוף ברכות, וכמו שכבר רמזו לנו חז"ל במה שאמרו כבדו נשותיכם, בשביל שתתעשרו, וכן אמרו זההרו בכבוד נשותיכם שאין הברכה מצויה בביתו של אדם אלא בשביל כבוד אשתו, ובודאי לא היתה כוונתם של חז"ל לברכה גשמית ולעשר גשמי בלבד, אלא לכל הברכות וההשפעות שהטובות שיכולות להיות.